పెళ్లి ఆపి చూడు

కప్పుతో కాఫీ తెచ్చి విసురుగా నా ముందున్న బల్ల మీద పెట్టి మా మహాలక్ష్మి నిష్టూరాలు ప్రారంభించింది.

"ఎన్నిసార్లు ఉత్తరాలు రాసినా జవాబు రాయవు. ఎవరిచేత కబురంపించినా మాటాడవు. ఆడకూతుర్ని నేనొక్కత్తెని ఎంతకని చచ్చేది? మీ బావ ఉన్నన్నాళ్ళూ రెండో కంటివాడికి తెలీకుండా యిలాంటి వన్నీ స్వయంగా చూసుకునేవారు. ఆయన బతికున్నన్నాళ్ళూ ఎంత మూర్ఖంగా ప్రవర్తించానో ఇప్పుడు తెలుసుకొస్తోంది, ఏం చెయ్యను! ఇప్పుడు చిన్న చిన్న విషయాలకుకూడా మీకాళ్లూ మీకాళ్లూ పట్టుకోవలసివస్తోంది-ఇంతకీ నా ఖర్మలే!"

ఖర్మే, ఖర్మకాక మరేమిటి? చేసినవన్నీ చేసెయ్యడం అన్నిటికన్నా పెద్దఖర్మ. పనిమీద నన్ను పిలిపించి, నావల్ల ఉపకారం జరగవలసి ఉండి, నన్ను దుమ్మెత్తిపొయ్యడం. డికాక్షన్ ఎక్కువయిన కాఫీతో సహా వాటిని భరించవలసి రావడం అన్నీ ఖర్మే! అందుకనే నేను సాధారణంగా అక్కడికి

కదిలి రాను. కాని 'కార్పణ్య దోషోపహత స్వభావుణ్ణి'అవడం చేత పోనీ దిక్కులేనిదికదా అని జాలిపడి నాలిక కరచుకుంటూ ఉంటాను.

మహాలక్ష్మి మా పెత్తల్లి కూతురు. ఆవిడ అదృష్టమూ అని మా బావ బతికుండగా ఆడపిల్ల లిద్దరికీ పెళ్ళిళ్ళు చేసే శాడు. ఇక మిగిలింది మగపిల్లవాడు సోమనాథంగాడు. వాడు ఛార్టెడు ఎకౌంటెంటు పరీక్ష ప్యాసై బొంబాయిలో ఏదో ప్రైవేటు కంపెనీలో నిక్షేపంలా పనిచేస్తూ ఆరొందలు తెచ్చు కుంటున్నాడు.

"నేనూ. మా పిల్లలూ కాక మా ముసిలి అత్తగారూ మా వెధవాడపడుచూ ఉండేవారు. ఇందర్నీ ఆయన నోట యాభైతో పోషించేవారు ఈ సోముగాడు ఒక్కడూ ఆరొం దలూ ఏం చేస్తున్నాడంటావ్ రామం ?"

"నేను జవాబు చెప్పలేదు. అర్థంలేని ఆ ప్రశ్నకు ఆశ్చ ర్యపడలేదు కూడా. ఈ లోకంలో మనుషులకి డబ్బున్నవాళ్ళ కంటే కంటక ప్రాయులు మరెవ్వారు లేరు. మన బంధువులకిగాని చాలవరకు స్నేహితులకి గాని మనకి ఎంత డబ్బు వస్తోందో ఎలా ఖర్చు పెడుతున్నామో అన్నది తప్ప మన గురించి మరేమీ అక్కర్లేదు. నన్ని మధ్య ఎవరో అడిగారు "అన్నీ కలిపి నీకు నెలకి నాలుగొందలు కిడుతుంది కదా, ఎన్నాళ్ళ యినా మీరు ముగ్గురే కదా. అంత సొమ్మూ ఏం చేస్తారు?"

"అదే నేనూ ఆలోచిస్తున్నాను. ఎంత మిగులుతుందో ఏమీ తెలీడంలేదు. మీకు చూస్తే చేతినిండా పని ఉన్నట్టు కనబడదు. మరోలా అనుకోక పోతే కాస్త నాకు జమా

ఖర్చు వేసిపెట్టి ఆ సంగతి మీరే తేల్చుకోరాదూ. నాకు ఉపకారం చేసినట్టు అవుతుందీ."

"నరుని కంట నల్లరాయి బద్దలైతే, నారికంట నాలుగు రాళ్ళు తెచ్చుకున్న వాళ్ళదరూ బద్దలౌతారు. ఆ పైన ఎర్రగా బుర్రగా ఉన్నాడేమో ఎత్తుకుకముల దొరసాను లందరూ ఎగిరేసుకుపోతారు. "మన సోముగాడు ఆ మహా పట్నంలో తిన్నగా ఉంటాడంటావా రామం ?"

"ఎందుకక్కయ్యా. లేనిపోనివి తల్చుకు బాధపడతావ్ వాడి నీతి వాడి కుండాలిగాని ఎక్కడుంటే మాత్రం ఏముంది? గుట్టు చప్పుడుగా రోజుకో కన్నెచెర విడిపించే పుట్టు ఛాందసులు ఏ పల్లెటూళ్ళో మాత్రం లేరు ? ఇప్పుడు మనం ఉన్న పట్నం మాత్రం ఏం తీసిపోయిందని ? సారా దొరకని వసారా, ఆడది దొరకని వీడీ ఉందా అని ?"

"అందుకనే నీతో ఏం మాటడకూడదు - ఆడాళ్ళతో అయినా సరే ఏం తోస్తే అది అనేస్తావు. ఈ కబుర్లన్నీ కట్టి పెట్టి మీ మేనల్లుణ్ణి త్వరగా ఓ యింటివాడ్ని చేద్దూ బాబూ, నీకు పుణ్యముంటుందీ." మా మహాలక్ష్మి ఇంతలా బాధ పడ్డానికి కారణం లేకపోలేదు. ఆ మధ్య ఓసారి కొడుకు పేర ఆవిడ ఉత్తరం రాయించింది." అంత డబ్బు మంచినీళ్ళ ప్రాయంగా ఖర్చు పెట్టెయ్యక పోతే కొంటెలో కొంతయినా వెనకెయ్య రాదట్రా అబ్బాయ్ ? ఏదోఎత్తలేని బరువు మోస్తున్నట్టు ఎన్నిసార్లు రాసినా

అక్కడ చెప్పలేనన్ని ఖర్చులని రాస్తావు. ఏదీ ఒక నెల పద్దు రాసిపంపు చూద్దాం. ఆ ఖర్చులేమిటో?" అని.

దీనికి మా సోమనాథం రాసిన జవాబు 'ఒకరి ప్రమేయం లేకుండా ఖర్చుపెట్టుకోడం మరిగిన' బ్రహ్మచారులంతా తలో కాఫీ తీసి దగ్గిరుంచుకోడం మంచిది.

"అమ్మా!

నీ ఉత్తరం అందింది. సరిగ్గా ఎడ్రసు రాస్తే అంద కేం చేస్తుంది లే!

నువ్వు అడిగిన భోగట్టాకు నా సమాధానం విను! ఇక్కడ పనిచేస్తున్న మా స్నేహితు లందరిలోనూ నేనే జూనియరుమోస్టుని, అందరికంటె తక్కువ జీతగాడిని అయినా అందరూ ఇళ్ళకి రాసి "అయిదేసివందలు, ఆరేసివందలు, వెయ్యేసి-వెయ్యేలు! వేలకు వేలు అలా తెప్పించుకుంటూనే ఉంటారు, లెఖ్ఖా పద్దూ లేకుండా. ఇంటికి రాసి ఏమీ తెప్పించుకో నని' పరమలోభి నని యిక్కడివాళ్ళు నన్ను అడ్డమయిన మాటలూ అనుకున్నారు. 'పది పచ్చ నోట్లయినా లేకుండా మీకు నెలా ఎలా గడుస్తోందండీ ఆశ్చర్యం! అని నన్ను చూసి వేలేసుకోని ముక్కు ఒక్కటయినా లేదు.

సరే - ఇవన్నీ నమ్మక యింకా నువ్వు పద్దురాసి పంపమంటే నాకు అభ్యంతరం ఎంతమాత్రం లేదుగాని ఒక్క షరతు. "ఇళ్ళద్దెలూ, శిస్తులూ, కలిసి ఎంతలేదన్నా మా అమ్మగారు నెలకో నాలుగొందలు కళ్ళ చూస్తారు సుమండీ" అని నే నిక్కడి వాళ్ళతో చెబితే పొనిద్దురూ, మరీ చోధ్యం

ఒక్క ఆడకూతురు అంత సామ్మేం జేసుకుంటుంది !"
అని నన్ను కొట్టిపారేస్తున్నారు. కాబట్టి నువ్వు అక్కడ ఏం చేస్తున్నావో ఒకనెల ఖర్చురాసి పంపితివా. వీళ్ళ నోరునొక్కి నట్టూ ఉంటుంది - మరోలా అనుకోవుగా ?—

నీ సుపుత్రుడు.

సోమనాథరావు."

"చూశావా రామం. తల్లినని ఏమాత్రం ఇదిలేక ఏ మాట పడితే ఆ మాట ఎలా రాసేశాడోను ! ఐనా ఎక్కడికి పోతాయిలే పోలికలు !"

ఒక నిమిషం ఆగి మా మహాలక్ష్మి మళ్ళీ అందుకుంది.

"ఓరోజు కోరోజు, వాడేమైపోతాడో అన్న బెంగ నా కెక్కువై పోతోంది. 'పెళ్ళిమాట ఎత్తేవంటే మళ్ళీ నీమొహం చూడను' అని వెళ్ళకొద్దీ 'మొండి కెత్తినదాన్ని మొగుడేం జేసు ? సిగ్గులేనిదాన్ని శివుడేం జేసు ?' అన్నట్టు కూచున్న వాడు ఏ కళ నున్నాడో మొన్న ఈ ప్రాంతాలకి వచ్చినపుడు తనకు తానై ఒప్పుకోడం నీ కళ్ళతో నువ్వే చూశావు. ఆ బుద్ధి మారిపోకుండ అది కాస్తా అయిం దనిపిస్తివా, నాకిక నిశ్చింత నాయనా !"

పెళ్ళిళ్ళ విషయంలో ఆడపిల్లను కన్న వారిదే అధిక కష్టం కావొచ్చుగాని, అంత కష్టమూ వారిదే కాదుమరి తీర్చే వారు ఉన్నప్పుడు గొంతెమ్మ కోరికలు కోరడమూ అంత అసందర్భంగా కనిపించదు మరి. గుణవంతుడికంటే ధనవంతుడి మీాద పిల్లనిచ్చుకున్నవాళ్లు మోజు పడుతున్నంత కాలం వరకట్న నిషేధం సుఖస్వప్న సౌధం మాత్రమే అవుతుంది,

అందుకనే మా మహాలక్ష్మికి ఏ సంబంధమూ ఒక పట్టాన నచ్చలేదు. పెళ్ళి కూతురు ఎలా ఉండాలంటే —

సిరిలా ఉండాలి, చంచల బుద్ధి మాత్రం కూడదు!

చిలకలా ఉండాలి, మన గడప దాటరాదు!

సిసింద్రీలా ఉండాలి, సబ్బైనా ఎదురు చెప్పకూడదు!

సినీమా తారలా ఉండాలి, నీటుగా ముస్తాబవకూడదు!

చెప్పలేనంత కట్నం తేవాలి, మనింట్లో పుట్టిన కుక్కలా పడుండాలి!

"వాడు చూస్తే ఎక్కడో కోసెడు దూరాన ఉన్నాడు నేనా యిలాంటి అవస్థలో ఉన్నాను, నువ్వు కూడా ఎప్పటి కప్పుడు అంటీ ముట్టనట్టుంటే యిక యిదొక దారిలో పడే అవకాశమంటూ ఉండదు. అటుపైన నీ యిష్టం" అంది చివర మాటగా ఆమె.

"అయితే నన్నేం చెయ్యమంటావ్?" అని నే వడక్కుండానే చెప్పేసింది. "ఈ మధ్య నేనూ పెద్దమ్మాయీ కలసి శ్రీపాదవారి పిల్లని చూశాం. పెళ్ళికూతురి తండ్రి ఎక్కడో కాశీలో ప్లీడరీ వెలిగిస్తున్నాట్ట. ఇలా మన సోము పెళ్ళికున్నాడని తెలిసి- వాళ్ళ బంధువు లింటికి పెళ్ళికొచ్చిన వాళ్లు మన్ని ఆహ్వానించి పిల్లని చూపించారు."

"ఎలా ఉందేమిటి?"

"లక్షణంగానే ఉందనుకో- కాని ..."

"ఏం? మనం అడిగిన మేరకు వాళ్లు యివ్వలేరా?"

"ఇస్తారనుకో — కాని ..."

"పిల్ల చదువు కోలేదా?"

"చదువు కుంటూనే వుంచి అనుకో—కాని"

"పని పాటులు రావు కాబోలు"

"వచ్చుననుకో—కాని..."

"ఇంకా ఏముందమ్మా కానీ? ఇలాంటి కాన్లు ప్రస్తుతం చెల్లుబడిలో లేవని తెలీదా? అన్నీ బాగున్నప్పుడు యిక అట్టే ఆలస్యం చేయక ఆ శుభ కార్యం కాస్తా వెంటనే కానీ"

"ఆమాత్రం సలహా చెప్పేవారు లేరనేనా నిన్ను పిలిపిస్తా?"

"మరి?"

"విను మరి. వాళ్ళు మనకి తెలిసినవాళ్ళు కాదు. ఆ కుటుంబం మంచి చెడ్డ లేమిటో - సంప్రదాయ మేమిటో మనకి కొంచెమైనా తెలీదు. పెళ్ళికూతురి వరసకి పెత్తల్లి అయిన ఆవిడ ఎవరో సాయిబుని తీసుకుని లేచి పోయిందని కూడా ఒక వదంతి. నిజం చెప్పాలంటే అన్ని విధాలా మనకి సరిపోయినట్టున్న ఈ సంబంధాన్ని వదులుకోవాలనీ లేదు. ఇలాంటి కబుర్లు వింటూ చూసి చూసి చేసుకోవాలనీ బుద్ధి పుట్టడం లేదు. ఏం చెయ్యాలో తోచక చస్తున్నాననుకో."

"ఇంతకీ పిల్లాడు పిల్లని చూసుకున్నాడా. లేదా?"

"అయ్యో, ఆ సంగతి నీకు చెప్పనేలేదు. కాబోలు. చూడకేం. వాడూ చూశాడు. మరి మా యిద్దరితో పాటు వాడూ వచ్చాడుగా. 'అమ్మకి ప్రాణం మీదకి వచ్చిందని' టెలిగ్రాక తెప్పించుకుని శలవు పెట్టి వచ్చాడుగా."

"వాడికి నచ్చిందా ?"

"నచ్చింది కనుకనే కాదటయ్యా యీ మాటలన్నీ జరుగుతా ! ఆ ఒక్క సందేహమూ లేకపోతే యీపాటికి యిల్లు కళకళ లాడుతూ ఉండదటయ్యా ?" నేను అయిదు నిముషాలు ఆగి నెమ్మదిగా స్పష్టంగా ప్రారంభించాను. "చూడక్కయ్యా, నీకంటె చిన్న వాణ్ణయినా సమయం వచ్చింది. గనుక నీకే చెప్పవలసి వచ్చింది - మరేం అనుకోకు మన కోరికలూ. మన సందేహాలూ లోకం మీదవి కావు. ఇలావచ్చినవన్నీ ఏదోవంక పెట్టి తోసేస్తూంటే ఆడపిల్లలందరూ అంబలూ, పురుషులందరూ భీష్ములూ అయిపోరూ ? లేదా ఈలోగా నీకు వచ్చిన పీడకలలోలా, లాల్చీ పైజమా ధరించిన పార్శీకన్య ఎవరైనా మా మేనల్లుణ్ణి వల్లో వేసుకోనూ వచ్చు ..."

"అయితే చూసి చూసి గోతిలో దిగమంటావా?"

"అలా ఎవరన్నారు?"

"మరి నువ్వు చెప్పేదేమిటి?"

"లేకపోతే ఇష్టం డొచ్చిన సంబంధానికేమొచ్చింది నువ్వేచెప్పు? అన్నీ విధాలా బాగుందని నీనోటితోనువ్వే అంటున్నావు; పైగా వాడికి నచ్చిందంటున్నావు కూడా లేని పోనివి ఎవరో కల్పించి చెప్పేరని మానుకుంటామా?"

"నేను కాదన్నానా రామం? ఆ ఒక్క విషయంలో కూడా అనుమానం లేకపోతే మనసుకి పూర్తిగా సంతుష్టి చిక్కుతుంది గద?"

"సంతుష్టికి అంతంటూ ఏముంది అక్కయ్యా? వాళ్ళ సాంప్రదాయం గురించి చెడ్డగా చెప్పిన వాళ్ళెవరో ఆ సంగతి

రుజువు చేస్తే బాగుణ్ణు ఇంతకీ ఎంచిన కొద్దీ ఎవరి లోనైనా ఉంటాయి లోపాలు... ఇక ఆట్టే పదుగూ పేకా వెయ్యక తాంబూలాలు పుచ్చుకోడం మంచిది."

"అస్తమానూ ఆ ముక్కే చెప్పడం దేనికయ్యా? నీ కంటే అంతో ఇంతో పెద్దదాన్ని. నా చాదస్తం నాది. ఎన్నో సంవత్సరాల క్రిందటే మన ఇరు పార్శ్వాలా ఎక్కడా దరిదాపుల్లో లేకుండా ఆమహా క్షేత్రంలో స్థిరపడి పోయారు వాళ్ళు ఆ కుటుంబం ఏమిటో వాళ్ళ కట్టుబాట్లు ఏమిటో"?

"పోనీ మనకి తెలిసిన అక్కడి వాళ్ళ కెవరి కేనా ఉత్తరం రాస్తే?"

"ఉత్తరాల మీద జరుగుతాయా రామం. ఇలాంటి పనులు?"

"అయితే ఏం చేదామంటావ్?"

"మనలో ఎవరో ఒకరం బయల్దేరి వెళ్ళి నాలుగు సంగతులూ భోగట్టా చేసుకుని రావాలి."

"ఇక్కడి పనులు మానుకుని బోలెడు ఖర్చు పెట్టుకుని అంత దూరం ఎవరెళ్ళి రాగలరు అక్కయ్యా?"

"మనం వెళ్ళక్కర్లేదు. రైలే తీసు కెళుతుంది. నువ్వేం బెంగెట్టుకో అక్కర్లేదు. ఖర్చులు నేనిచ్చేస్తాను మరేం అడ్డు చెప్పక్కర్లేదు. మీ కిప్పుడు కోర్టు శెలవలని నాకు తెలుసు?"

మా మహాలక్ష్మి అలా మాటాడితే నేనింక చెప్పేది ఏముంటుంది? అదిగాక పెళ్ళిలో ఉత్తుత్తి కాశీకి వెళ్ళి రాడం తప్ప ఆ పుణ్య తీర్థం దర్శించి రావాలని నా అంతర్గతంలో

ఉండనే ఉంది. వచ్చే అవకాశం పోగొట్టుకునేంత వెర్రివాణ్ణి నేనెందుకు కావాలి?

"మాటాడవేం బాబూ, ఒప్పుకున్నట్టేనా? మరొకరెవర్నో ముస్తాబు చేసి పంపలేక కాదు. నువ్వెడితే నాలుగూ కనుక్కు వస్తావు ఏ మాత్రం మనకు అందుబాటులో ఉన్నా మూఢమి రాకుండా ముహూర్తం పెట్టించేస్తాను. ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నావ్. కావలిస్తే ఆ పది రోజులూ మరదల్ని ఇక్కడ దిగబెట్టి మరీ వెళ్ళు."

నా అంగీకారం విని ఆవిడ బ్రహ్మానంద పడిపోయింది.

"నాకు తెలుసు నువ్వు ఒప్పుకుంటావని- నామీద నీకున్న గురి అలాంటిది. నీమీద నాకున్న నమ్మకం అలాంటిది."

* * *

మా స్నేహితుడొకడు యూనివర్సిటీలో పని చేస్తాంటే అక్కడ దిగాను. ప్లీడరుగారింటికి ఎలా వెళ్ళడమా అన్నది ఒక సమస్య అయిపోయింది. మొదట్లో ఎవరో పైవాడిలా వెడదామా అనుకున్నాను. తరువాత ఆ పద్ధతి ఏమిటో నా మటుకు నాకే నచ్చలేదు ఇవాళ ఈ సంబంధం దాచిపెట్టినా. రేపొద్దున వాళ్ళూ వీళ్ళూ బాగానే ఉంటారు-మా మహాలక్ష్మి అక్కయ్యతో సహా అందరూ అక్షింతలు జల్లేది నామీదే. అందుకనే నన్ను నేను దాచుకోలేదు. నేను ఆడిన ఒక అబద్ధమూ ఏమిటంటే కేవలం మొక్కుబడి కోసమే కాశీ వచ్చానని చెప్పడం.

మే మిక్కడ ఉండగా మీారిక్కడా అక్కడా దిగడమేమిటి. అన్యాయం ? ఇంక మీారు యూనివర్సిటీకి వెళ్ళొస్తు

మా గుమాస్తాను పంపి సామాను తెప్పించేస్తాను. ఎడ్రసు. ఇవ్వండి" అన్నారు. ప్లీడరు సదాశివ రావుగారు.

"అదెలా కుదురుతుందీ? 'గతికితే అతక' దంటారు. మీకు తెలియన్దేముందీ" అన్నాను నేను. ఆయన నవ్వేరు.

"మేం అక్కడికి వచ్చినప్పుడు ఆ పట్టింపులు. అదిగాక మనిద్దరికి అన్నదమ్ముల వరస - ఇక అభ్యంతరం చెప్పకండి"

"పోనిద్దురూ మాచాద స్తం మాది. ఇక్కడు న్న వారం రోజులూ ప్రతీరోజూ ఎలాగవిశ్వనాథ దేవాలయానికి వస్తూనే ఉంటాను. వచ్చినప్పుడు మీ యింటికి తప్పకుండా వస్తూం టానుగా !"

"మీరలా అంటే నేనేం చెప్పను? ఇంత మీలాంటి పెద్ద వాళ్ళతో సంబంధం కలవడం మా అదృష్టం కాశీలో గాని ప్రాణం విడవనని మా నాన్నగారు ఏ ఏభైఏళ్ళ క్రితమో మా కుటుంబాన్ని ఇక్కడికి తరలించే శారుట. అప్పట్నుంచి మన వాళ్ళకీ మన దేశానికీ దూరమైనా ఏదో ఆ విశ్వనాధుడి చలవ వల్ల మరింత బాగు పడ్డామనే చెప్పొచ్చు. ఈ శోభని యిప్పుడంత దూరం ఇవ్వాలంటే నా మనసెంత బాధ పడు తూందో చెప్పలేను. దూరా భారం మాట దేముడెరుగు. అది యింట్లోంచి వెళ్ళి పోయాక నెనింక యింట్లో నిలబడ గలనా అసి! ఏం చేస్తాంలెండి. ఏ తండ్రి కయినా ఈ బాధ తప్పదు. ఇంతకీ ఇంత దూరాన ఉన్నా మాకు అన్ని విధాలా యోగ్యమైన సంబంధం దొరకడం మా అమ్మాయి పూర్వ జన్మ సుకృతం."

ఇంకా ఆయన అలా ఏదో చెబుతూనే ఉన్నాడు. "నాన్నా, నాన్నోయ్, నాన్నగారోయ్" అంటూ పొంగే తరంగిణిలా, గెంతే కురంగిణిలా ఒ అమ్మాయి లోపలికి పరిగెత్తుకొచ్చింది. ఆ మహా హడావుడిలో కుర్చీకి సరిపడా గుమ్మటంలా ఎదురుగుండా కూచున్న నా ఉనికిని ఎలా విస్మరించిందో. లేదా తన తండ్రి దగ్గరకి వచ్చే హిందీ క్లయింట్సులో ఒకళ్ళనుకుందో, ఆ ధోరణి మాత్రం ఆపలేదు.

"ఇవాళ మా ఫ్రెండ్సందరం అలా బోటు మీద గంగ అవతలొడ్డుకు షికారు వెళ్ళేం నాన్నా — అక్కడ గాలి పడగలు ఎగరేస్తున్నారు. ఎంతెత్తు కెగిరాయో చెప్పలేం అలా తలకింద చేతులెట్టుకుని ఆ యిసకలో పడుకుని ఆ గాలి పడగల పందేలు చూస్తుంటే ఎంత సరదాగా ఉందో వర్ణించలేం. అక్కడలా ఉండి పోవాలనిపించింది. అంతకంటె ఏం కావాలనిపించింది ఆ వేళప్పుడు నా కెవ్వరూ జ్ఞాపకం రాలేదు. ఆఖరికి నువ్వుకూడా, తెలుసా? అవును... నేనెవరో నాకే స్మృతి లేనప్పుడు, ఎంత యిష్టమైతే మాత్రం నువ్వెలా గుర్తుంటావ్. అర్థం లేని మాట?"

"ఇదిగో శోభా, అంతగా రసానుభూతి నీకు కలిగితే ఆనందించవలసిందే గాని ఎదురుగుండా మాత్రం ఎవరున్నారో చూసుకో."

"అందుకనే మరింత వివరించి చెబుతున్నాను. నాకు కలిగిన ఆనందం ఎదుటివారికి పంచడం కంటె అతిథి మర్యాద ఏముంది? ఏమండీ, 'ఎదురుగుండా ఉన్న ఎవరో గారూ', ఏమంటారు?"

"నాకు ఊపిరే సలిపేట్టు లేదు. జవాబు కూడా ఏం చెప్పను?"

"ఏమిటి శోభా చిన్నా పెద్దా అని లేకుండా మరీ మాట్లాడుతావు అవతలివాళ్ళేమనుకుంటారో ఆలోచించుకో కొంచెం! అయినా ఆయన నోరేనా విప్పలేదుగదా. తెలుగు వారని నీ కెలా తెలిసింది?"

"బస్, నోటితో చెబితేగాని యింకేపీ తెలీదు కాబోలు" అని ఒక్క ముక్కలో తేల్చిపారేసింది శోభ-నా వైపు తిరిగి అంది. "ఏమండీ. నా మాటకి కోపం రాలేదని, పైగా మెచ్చుకుంటున్నారనీ మిల మిల మెరుస్తున్న మీ కళ్లే చెబుతున్నాయి, కదూ? వస్తా ఇవాళ రేడియోలో ఏదో మంచి నాటకం ఉంది. అయిపోతే మళ్ళీరాదుగా?" ఎలా వచ్చిందో అలా రివ్వుమని వెళ్ళిపోయింది. ఆ అమ్మాయి.

"దీన్ని చూసుకునే 'అది లేదనే బాధ మరిచిపోయాను పూర్తిగా. ఇది ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోతే ఎలా నిలదొక్కుకో గలనో ఏమిటో - ఏం చేస్తాం. ఆడపిల్లని కనడం అందమైన కల కనడం లాటింది. ఎప్పుడూ ఎలా ఉంటుంది?" ఆయన జేబు రుమాలుతో కళ్ళద్దుకున్నాడు.

"ఏమైనా అది పోయాక కొంచెం గారాబం ఎక్కువైందనుకుంటాను. ఇప్పుడు మా శోభని మీ కళ్ళతో మీరే చూశారుకదా. ఏమంటారు? మీ కేంతోస్తే అది ఉన్నదున్నట్లు చెప్పెయ్యండి. నేనేం అనుకోను. మరీ చిన్న పిల్లలా ప్రవర్తిస్తోంది కదూ?"

నేను ఆలోచిస్తున్న విషయం వేరు. మా మహాలక్ష్మి అక్కయ్య తన పెద్ద కూతుర్నీ. మా సోముగాడ్నీ తీసుకుని శోభని చూడ్డాని కెళ్ళినప్పటి దృశ్యం - మా అక్కయ్య చెప్పినది - మనస్సు మళ్ళీ నెమరు వేస్తోంది.

"మరీ అంత సిగ్గయితే ఎలాగమ్మా శోభారాణీ? అయినా ఈ సంగతి ముందైనా తెలిసింది కాదు - ఈవిణ్ణి ఏ డాబా చివరో పిట్టగోడమీదో కూచో బెడుదుము. మా తమ్ముడేమో కిందనుంచి చూసుకొనే వాడు." శోభ తలెత్త లేదు.

"ఉన్నమాట మొహంమీద అనెయ్యడం తప్ప ఈ పిల్లకి యింత సిగ్గెప్పుడు వచ్చిందో ఆశ్చర్యంగా ఉంది లక్ష్మి వదినా! ఎంత చదువుకున్నా పెళ్ళిచూపులు అనేసరికి చెదిరి పోతుంది కాబోలు ఆడమనసు."

ఒక పావుగంటసేపు ముళ్ళమీద కూచున్నట్టు కూచుని ఇంట్లోకి పరిగెత్తుకుపోయిందట శోభారాణి. ఆ అమ్మాయే కాదు ఎవరైనా అంతే. అప్పుడే కాదు. అలా అలా శతాబ్దాలు గడిచిపోయినా ఆ పద్ధతి అంతే.

మొన్న ఆ మధ్య మా దొడ్డమ్మ కూతుర్ని చూసుకో డానికి ఇలాగే ఎవరో వచ్చారు. తరువాత దాన్ని అడిగాను "ఏమే, వాళ్ళు వచ్చి నిన్ను అవీ యివీ అడుగు తున్నప్పుడు నీ కేమనిపించిందే?" అని.

"నా మనసులో ఉన్నది. చెబుతాను. ఏమీ అనుకో నంటే - మరెవరికీ చెప్పనంటే"

"అందుకేగా అడుగతా? చెప్పు చెప్పు."

"అయితే ఓ షరతు. ఆ పెళ్లికొడుకు గాడిని నేను వాడు వాడని వ్యవహరిస్తాను. అలాగేనా ?"

"మధ్యని నాకేం ? నా మేనత్త కొడుకు కాదుగా ? అయినా ఒకవేళ నువ్వు వాళ్ళకి నచ్చితే వాడే నీ పాలిట 'గాడు' అంటే దేముడు కాడటే ?"

"వాడిమొహం. వాణ్ణి చేసుకుందుకిక్కడ సిద్ధంగా ఎవరున్నారు. గనక ? వాడు చూసుకున్న సంబంధాలలో ఇది యిరవై ఏడోదిట - అదో ఘనత కాబోలు - సిగ్గు లేకపోతే సరి. అమ్మా నాన్నా అక్కడ ఉండిపోయారు. కాని లేకపోతే ఆ కాస్తముక్కా అనేద్దును."

"ఏమిటదీ?"

"అదో కితాబు టండీఅగ్గిశోక్కిన ఆంజనేయులుగారూ- ఆ మూడు సంబంధాలూ అయిపోయేదాకా ఆగండి. అప్పుడు ఏకంగా బోర్డు ఎక్కించుకోవచ్చును. 'ముప్పైమంది కన్యలచే తిరస్కరించబడిన మొనగాడు' అని"

నేను నవ్వు ఆపుకోలేక పోయాను.

"లేకపోతే ఏమిటి చిన్నాన్నా మరీను. ఎంత కాలం వీళ్ళు మమ్మల్ని ఇలా అవమానం చేస్తారు? ఏ తప్పు చెయ్యక పోయినా 'ఇంకా పెళ్ళవలేదే' మన ఇరుగూ పొరుగూ ఆడే మాటలేపడమా? గుండెలమీద కుంపటిలాకన్నవారే భావిస్తే అదే తట్టుకోమా? అప్పుడప్పుడు ఇలాంటి అయోగ్యులతో ముందు తల వంచుకు కూచోమా? నువ్వే చెప్పు" సున్ని మనస్కులకందరికీ ఇది సూటిప్రశ్న. నేనేం చెప్పగలను ?

ఈనాడు శోభను చూస్తుంటే మళ్ళీ అదేప్రశ్న నన్ను

నిలదీసింది. ఏం తప్పు చేశారని వీళ్ళకీ శిక్ష? ఇంతకీ అంత కొద్ది కాలంలో అవతలి వాళ్లు తెలుసుకో గలిగేది ఏ మాత్రం? 'జూ'లో మృగాన్ని చూసి వన్య మృగాన్ని ఊహించడం ఎవరి తరం? ఈ శోభ గురించి వీళ్ళు తెలుసు కున్నది ఎంత తక్కువ!

"ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నారు?" అన్నారు సదాశివరావు గారు.

"అబ్బే ఏంలేదు. ఇక్కడ ఇంకా చూడ వలసిన ప్రదేశాలు ఏం మిగిలాయా అని ...... ఇప్పటికే ఆలస్యమై పోయింది మళ్ళీ మావాడు కనిపెట్టు కుంటాడు. ఏ మాత్రం వీలైనా రేపు వస్తాను."

"ఇక్కడ ఉండిపోమంటే ఉండి పోరుగదా— మీ మాట మీదే కదా?"

"నామాట నాది కాక మీదెలా అవుతుంది."

"మొత్తానికి మాటకారులే!"

"మీ అమ్మాయి కంటేనా?"

అవును నిజం చెప్పవలసి వస్తే— ఏవిధమైన సాదృశ్యమూ లేకపోయినా నేనూ శోభా అంత తక్కువ కాలంలోనే అంత సన్నిహితులం అయిపోడానికిపరస్పరంమాటకారితనాన్ని మన్నించటమే కారణం.

"నీకు మీ నాన్నగారు డ్యాన్సు చెప్పించారుట, ఏదీ, రేపొద్దున మా అక్కయ్య అడుగుతే నేనేంచెప్పేది శోభా?"

"అత్తగారి దగ్గిర కోడలు చేసే డ్యాన్సు వేరుగా ఉంటుందని వినికిడి."

"పోనీ అదైనా సరే... నాకు చూపించకూడదూ?"

ఇప్పుడా. ఈవయసులో నా, భలేవారండీ చిన్నాన్న గారూ మీరు."

"ఏం తప్పా? నీ డ్యాన్సు చూస్తేగాని నేను కదిలేది లేదు."

"అలాగే, ఆమాటమీదే ఉండండి. నేను ఈనాటికి సరిగా నూరోనాడు డాన్సు చేస్తాను. అందాక మీరు యిక్కణ్ణుంచి కదల కూడదు."

"చమత్కారివే! ఒప్పుకున్నాం గాని, అదేదో నీ డాన్సులో చూపిద్దూ."

"మళ్ళీ మీరు అమాట ఎత్తేరంటే నూతిలో పడతా."

"అదే నేను కోరేదీను. నువ్వు నూతిలో పడినట్టూ తాళ్ళూ, నిచ్చనలూ తీసుకొచ్చి అందరూ నిన్ను రక్షించినట్టూ అంతా కళ్ళకు కట్టినట్టు డ్యాన్సు చేసి చూపించాలన్న మాట - తెలిసిందా?"

శోభ పకపకా నవ్వింది.

మీ మాటను మరో అప్పుడయితే వెంటనే డాన్సు ప్రారంభించి ఉందును వెనకటికి ఓసారి రేడియోలో 'రావే నా సఖియా' అనేపాట వచ్చింది. జగత్తునంతా ఉన్మత్తుల్ని చేసిన మురళీరవళి విని ప్రతి ఒక్కరూ ఎందుకు పిచ్చెత్తిపోయారో అప్పుడే నాకు అర్థమైంది. నిజంగా ఆ పాట విని. ఆ పిలుపులు విని, రాకుండా ఎవర్తి ఉండగలదు."

ఇరవైయేళ్ళయినా నిండని ఈ అమ్మాయికి ఇంత సున్నిత మనస్తత్వం ఇంతటి సౌందర్యాన్వేషణాలా ఎం

వచ్చాయి! మర్నాడు మాటల సందర్భంలో సదాశివ రావుగారు తనభార్య గురించి చెప్పినప్పుడు గాని దీనికి జవాబు ఎక్కడ దొరుకుతుందో నాకు తెలియలేదు.

ఇక పదిరోజులుగాని తనభార్య బతకదని పెద్ద పెద్ద డాక్టర్లు స్పష్టంగా చెప్పినప్పుడు ప్లీడరుగారు ఆమెతో అన్నారుట.

"ఇందూ అలా చూస్తున్నావేం? నీమనసులో ఏమైనా కోరిక లుండి పోయాయా?"

ఇందిర నీరసంగా నవ్వింది. ఆమె కళ్ళు చిన్నగా మెరిశాయి; నెమ్మదిగా అంది.

"నెత్తిమీద పెట్టుకుని పూజించినభర్త. కాలుకదపకుండా చేసిపెట్టిన అత్త పనసపండు లాంటి పిల్ల. నాకింకేం కావాలి? నాకేం కోరిక లుంటాయి?"

"దాన్ని అడుగట వేమిట్రా. జబ్బు మనిషి అదేం చెప్ప గలదూ! విశ్వనాథుడి అభిషేకానికి వెంటనే ఏర్పాట్లు చేయించు - ఇలాంటి పరిస్థితిలో. ఆ దేవుణ్ణి చూసుకోవాలని ఎవరికుండదు?" అంది అత్తగారు.

ఇందిర అయిష్టంగా తల ఊపింది.

"అదేమిటి. దేవుణ్ణి చూడనంటా వేమిటి. తప్పుమాలిన మాట! కళ్ళు పోగలవు లెంపలేసుకో" అంది మళ్ళీ అత్తగారు. ఇందిర మరింత కాంతివంతంగా నవ్వింది.

దేముడిలాంటి మనుషుల మధ్యవున్నప్పుడు వేరే వెళ్ళి దేముణ్ణి చూసేదేమిటి? ఈ ఇంట్లో దేముడు లేని చెప్పాడు."

భ్రమవల్ల అలా అంటుందో భ్రమ పూర్తిగా పోవడం వల్ల అలా అంటోందో గాని అందరికీ దిగ్భ్రమ కలిగించేయి. ఎవరూ జవాబు చెప్పలేకపోయారు.

"నా మంచం కిటికీదగ్గిర వేయించండి! ఆ పెద్ద కిటికీ తలుపులు ఎప్పుడూ తీసి ఉంచండి ఉన్న నాలుగు రోజులూ ఆ కిటికీలోంచి అలా అటువైపు చూస్తూ పడుకుంటాను, నేను కోరేది ఏదైనా మిగులుతే అదే."

లోకాతీత వ్యక్తులు వీళ్ళు. ఊహాతీత శక్తులు వీళ్ళవి భావాతీత సూక్తులు వీళ్ళవి. ఇందిరమ్మకు తనులేక పోతే ఏమై పోతుందో అన్న విషయం మీద ఐదు నిమిషాల పాటైనా ఆ సక్తిలేదు. భర్తని మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోమని చేతిలో చేయి వేయించు కోటం మాట దేవుడెరుగు- ఉన్న కాస్సేపయినా కన్నకూతుర్ని కౌగలించుకుని పడుకోవాలని లేదు!

సదాశివరావుగారు దుఃఖాన్ని బలవంతాన ఆపుకు న్నారు, కాస్సేపు ఆగి నేను అడక్కుండానే మొదలెట్టేరు.

"ఆ కిటికీ అవతల ఇందుని అంతగా ఆకర్షించింది. ఏ ముందో తెలుసుకోవాలని మీకు అనిపించడం సహజం. మరేం లేదు. అక్కడున్నది పెద్ద బూరుగు చెట్టు!"

"బూరుగు చెట్టా ? అందులో ఏముందీ ?"

"ఏముంది ? ఏంలేదు ; మామూలు కళ్ళతో చూస్తే మనకేం కనిపించదు. కాని ఆ కళ్ళు వేరు. ఆ చూపులు వేరు ఆ అర్థం చేసుకోడం వేరు. కొన్ని వందల ఏళ్ళబట్టి మానవ

మాత్రులు ఆకాశం మీద మేఘాన్ని చూశారు. చూస్తున్నారు. అందరూ చూశారు. కాళిదాసూ చూశాడు. కాని కాళిదాసు తలెత్తి మేఘశకలాన్ని చూసినపుడు ఆయనలో కలిగిన రసావేశం మనమే దాన్ని చూస్తే ఎంత బాగున్నావు మేఘమా! అనుకుంటాం. 'నీచేత చిన్న కబురు పంపించి కథ సృష్టిస్తే అప్పుడెలా ఉంటావు మేఘమా!' అంత ఘనకావ్యం తయారయింది. విశ్వసాహిత్యంలో మేఘసందేశం మేలు ఔన్నత్యం పొందింది. అందమైన సృష్టికావాలి ఏమంటారు రామం గారూ?"

"నిజమే... మీ కుటుంబమంతా కళాకారులు అనుకుంటా"

"అబ్బెబ్బె. అదేం లేదండీ... మాకెవరికీ ప్రత్యేకించి ఒక కళలో అంటూ పాండిత్యం లేదు. ఎటొచ్చీ 'ఎప్రిషియేట్' చెయ్యడం తెలుసు అంతవరకు అదృష్టవంతులమే. సందేహం లేదు. ఇంటికీ ఇలాంటి సునిశిత పరిశీలన మా కందరికీ కలిగేలా చేసిన పుణ్యం మా ఇందిరదే."

"ఇంతకీ ఆ బూరుగు చెట్టు గురించి పూర్తిగా చెప్పేరే కాదు!"

"అదే ఆ విషయానికే వస్తున్నా. ప్రకృతి లోని మనోహర ప్రకృతికి మారు పేరు ఈ బూరుగు చెట్టు అంది ఒక నాడు మా ఇందిర నాతో."

"నీకేం మతి పోయిందా ఏం? ఇంతకన్న చక్కని చెట్లే నీకు కన్పించ లేదూ?"

"లేదు, అందుకనే మతిపోయింది. ఆమాట నిజమే..."

ఇందిర కాస్సేపు ఆగి నెమ్మదిగా నాతో అంది.

"కిటికీ తెరిచి నప్పుడల్లా ఒకసారి ఆ చెట్టుని పరీక్షగా చూస్తూండండి. తరవాత నాతో చెప్పండి."

"రామం గారూ - మా ఇందిర చెప్పినట్టే ఆ తరవాత చూశాను. ఇంతకు ముందు ఎన్నో ఏళ్లై ఆ చెట్టు అక్కడే వుంది. అది అంత అందమైన దని ఆమె చెబితే గాని తెలియ లేదు!"

"అదేమిటండీ ఆ చెట్టులో అంత ఆకర్షణ వుందా?" అన్నాను ఊరుకో లేక.

"అవును కావలిస్తే ఈసారి మీరే పరీక్షించి చూడండి. మాట వరసకి ఆ చెట్టుని శిశిరంలో పరీక్షించండి. అంతా గోధుమ వర్ణం. ఒక్కటంటే ఒక్క ఆకు కూడా ఉండదు. శ్మ లావస్థని తెలియ జేస్తూ ఏ చిత్రకారుడో వేసిన తైలవర్ణ చిత్రంలా ఉంటుంది. కాలం నాలు గడుగులు ముందుకి వెయ్య నియ్యండి, గాలి దేవుడికి కాస్త జులుము చెయ్య నివ్వండి— ఎక్కడ్నుంచి పుట్టుకొస్తాయో - ఆ లేతాకు పచ్చ చిగుళ్లు - కొత్తగా ఊసులు నేర్చిన పాప కబుర్లులా ఎక్కడ చూసినా అవే... మరి నాలుగు రోజు లాగండి. ఎఱ్ఱటి పువ్వులు — కిక్కిరిసిన వికసించిన కలువలు గల కొలనులా - ఆ పువ్వులు తప్ప మరొకటి మీకు కనబడవు. తెల్లారి లేచేసరికి ఇంత ఎత్తున ఆ రేకులు రాలి ఉంటాయి. ఏ మహా మహుడు ఏదో ఘన కార్యం చేశాడని మరో పని లేనట్టు నూటికో కోటికో దేవతలు పూల వర్షం కురిపించే దేమిటి వెర్రిగాని! భూదేవిసహా

వానికి మెచ్చుకుని ఏ పూలచెట్టు ప్రతి నిత్యం పూలవాన కురిపించదు! సరే ఆ చెట్టున ఆ పూలు అలా ఉంటాయను కున్నారా? ఓ నెల్లాళ్ళు మనవి కాదనుకుని మళ్ళీ తలెత్తి చూడండి. ఏమయ్యాయి ఆ పువ్వులు? ఎక్కడ చూసినా పూర్తిగా ఆకుపచ్చగా ఉండే రామచిలకలు. ఆ కాయలు మాత్రం అలా ఉండి పోతాయా? సూర్యుడి గారి కోపం మరింత ఎక్కువవన నియ్యండి. చూస్తూండగా, చెప్పా పెట్ట కుండా, నల్లగా మాడి ఊరుకుంటాయి. వాటిని ఎవరూ కోసు కోకుండా అలా ఉంచితే కొన్నాళ్ళకి నల్ల రాతిలా కనపడే వాటి హృదయాలు కూడా బద్దలై తేలిక తనంలోనూ తెలుపు లోనూ మబ్బులని కూడా తబ్బిబ్బు చేసే పట్టుకుచ్చు లాంటి దూది బయలు దేరుతుంది. ఎన్నిరంగులు, ఎన్నెన్ని వింతలు!" ముగ్ధుణయి మూగబోయి ఆ మాటలు వింటున్నాను.

"సుందర మయమైన దేమిటో చెప్పింది. ఈ యింటికి శోభ నిచ్చింది. తన దారిన తను వెళ్ళిపోయింది. అంతే."

ఆయనకోసం ఎవరో పార్టీలు వచ్చేరు. అవాళ నేను సారనాథ్‌కి ప్రయాణం పెట్టుకోడంచేత అక్కణ్నుంచి త్వరగా కదిలి వచ్చేశాను.

* * *

రైలు కదిలింది. తిరుగు ప్రయాణంలో ఉన్నాను నేను విశ్వనాథుడూ, అన్నపూర్ణా, విశాలాక్షి ఇలాంటివి నాకు జ్ఞాపకంలేవు; సదాశివగారు గారూ. ఇందిరమ్మా శోభారాణీ వీళ్ళే నా మనస్సు నిండిపోయారు, కాశీతాళ్ళూ గంగబుడ్లూ

నేను తీసికెళ్ళడంలేదు. మనోహరాకృతులూ, మధురాను భూతులూ నా కూడా తీసికెడుతున్నాను. నాకు ఇష్టమైన పండో కాయో నేను కాశీలో వదిలిరావడంలేదు. పెళ్ళికూతురి వరసకి పెత్తల్లి అయిన ఆవిడ ఎవడో సాయిబుని తీసుకుని లేచిపోయిందనే వదంతి గురించి కొంచమేనా కనుక్కోకుండా ఆ సంగతి అక్కడే వదిలి వచ్చేస్తున్నాను.

ఈ ఆఖరి ఆలోచనకు నేను త్రుళ్ళిపడ్డాను. నేను ఇంతదూరం పనిగట్టుకు వచ్చింది అందుకు. కాని అక్కడు న్నంత సేపూ మాటమాత్రంగానైనా అది జ్ఞాపకం రాలేదు! ఎంచేత ? నేను కీటకాన్ని కాదు గనుక. ఆరోగ్యకరమైన శరీర భాగాన్నంతటినీ విడిచి గాయంమీద వాలే రోగ జీవిని కాదు గనుక.

అసలు మనుషులు ఇంత అందంగా ఆరోగ్యకరంగా జీవించగలరనే అంచనాలే నాకు లేవు. నాకు తెలిసిన కొద్ది కుటుంబాలూ ఏదోవిధమైన అశాంతితో బాధపడుతూ కనబడే లోకాన్ని కనిపించని దైవాన్నీ దూషిస్తూ బతుకుతున్నారు. ఎప్పుడెవరు కనిపించినా, ఎక్కడెవర్ని కదిలించినా 'ఎందుకూ పనికిరాని కొందరు వెధవలు అదేపనిగా పైకి రావడం, తమ వంటి బుద్ధిమంతులు అన్యాయంగా అడుగున పడిపోవడం ఇలాంటి విషయాల గురించే చెబుతారు. తమ్మెవరూ గుర్తించ లేదనే వారి బాధ. లోకానికి అంతకంటె ముఖ్యమైనపనులు' చాలా ఉన్నాయని వాళ్ళకు తట్టదు!

మా మహాలక్ష్మి అక్కయ్యనే తీసుకుందాం భరించ లేని బాధ్యత లేపి ఆమెకు లేవు ఉన్న ఒక్క కొడుకూ ఆర్జన

వరుడై వాదలకి వందలు సంపాదించుకుంటున్నాడు, నలుగురు కుర్రాళ్ళని కన్న తరువాత ఉద్యోగం కోసం వెతికే దురవస్థ పోయి పెళ్ళి కాకుండానే తన కొడుకు నాలుగు రాళ్ళు సంపాదిస్తున్నాడని తృప్తిలేదు. అందువల్ల కలిగే శాంతి ఆమెకు లేదు. ఎండాకాలం మిట్ట మధ్యాహ్నపు వేళ చక్కగా మబ్బు వేస్తే దాన్ని చూసి ఏ ఒక్కరోగాని మురిసిపోరు. 'వేళగాని వేళ వేసిందే మబ్బు ? అయితే ఇంకో గంటకి ఎండ పేల్చేసిందన్న మాటే' అనుకుంటారు. సరిగ్గా అలాంటి వాళ్ళలోనే చేరుతుంది మా అక్కయ్య. కాబోయే కోడలు తొంభై తొమ్మిది సుగుణాలకీ ఆమె ప్రాధాన్యం ఇవ్వలేదు. ఎవరో కిట్టనివాళ్ళు చెప్పిన పనికిమాలిన విషయంమీదే ఆమె దృష్టి అంతా కేంద్రీకరించింది. ఇలాటి వాళ్ళని ఏమనాలి ? ఇలాటి వాళ్ళతో ఎవరు వేగగలరు ?

"శాస్త్ర నాలుగూ విచారించి, ఆ అమ్మాయి మనలో ఇముడుతుందో లేదో, మనవాడికి తగునో లేదో, కనుక్కో రారామం ." అంది అక్కయ్య.

న్యాయస్థానాలలోనూ ధర్మపీఠాల్లోనూ ఎంత వరకు సత్యం జయిస్తోందోగాని నాకు తెలిసిన నీతి ఒక్కటే, నీరు ఎప్పుడూ ఎత్తునుంచి పల్లానికే ప్రవహిస్తుంది. ప్రపంచమంతా 'ఒన్ వే ట్రాఫిక్'లోనే నడుస్తోంది. అదేమని అడిగినవాడు విప్లవవాడి. 'ఇదిగో యిది మంచి మార్గమేమో చూడండి' అని చెప్పినవాడు నాస్తికుడు.

"మనవాడు ఈ అమ్మాయికి తగునో లేదో కనుక్కోరా" అని ఎవర్తీ అనదు, కాని నేను కనుక్కున్నది అదే. మాసోవు

నాథరావు శోభారాణికి ఎంత మాత్రం తగడు. ఆర్టు అంటే ఏమిటో వాడికి తెలీదు. అందమైనది ఏదో వాడికి బోధపడదు. డిటెక్టివ్ నవల్సు చదవడం, సిగరెట్లు కాల్చడం. క్రికెట్ స్కోరు పెట్టుకు వినడం - ఇంతకు మించి ప్రపంచం ఉందని చెప్పినా వాడికి బోధపడదు. తల్లి నోటికి భయపడి ఉన్న ఊళ్ళోనే హాస్టలులో చేరి యాంత్రికంగా పుస్తకాలు బట్టీపట్టి పరీక్షలు ప్యాసయిన ప్రబుద్ధుడు వాడు. ‘వండి పెట్టడానికి కాకపోతే’ పిల్లల్ని కనడానికి కాకపోతే పెళ్ళామెందుకు, మేత దండుగ, అని వాడి సిద్ధాంతం. కళాత్మక హృదయాన్ని వాడు ఊహించలేడు; సహించలేడు కూడా. మరి తెలిసి తెలిసి శోభ గొంతుక ఎలా కొయ్యను?

సదాశివరావుగారు స్టేషనుకొచ్చి చెప్పిన మాటలు చెవిలో గింగురుమంటున్నాయి. “చూడండీ, మీ అక్కగారితో చెప్పండి. నాకా ఒక్కగానొక్క పిల్ల. కట్నమే కాకుండా, నాకు ఏమి మిగిలినా అది మా శోభదే. పురిటికీ పుణ్యానికీ ఎవరూ ఆడ తోడు లేరని విచారించ వద్దు. మా అమ్మ ఉంది. అంతగా అవసరమైతే మా పెద్దక్కని పిలిపిస్తాను. ముహూర్తం పెట్టించి రాయించండి.”

నా నిశ్చయమేదో దారిలోనే చేసుకున్నాను. ఇంటికెళ్ళగానే చెప్పాను. “అలా ఉన్నావుగాని నీ కెన్ని తెలుసు అక్కయ్యా! ఇంకా నయం, నా మాట విని తొందరపడ్డావు కావు. నువ్వు విన్న వదంతి నిజమే. అంతేకాదు ఆ సాయిబు కొడుకు యిప్పుడు వీళ్ళింట్లోనే ఉన్నాడు. అందరూ ఏకపంక్తిని కూచుని భోజనాలు కూడా చేస్తారు. అదెంత తెగించేశారో!

ఇక ఆ శోభకి పంజాబీడ్రెస్ తప్ప మరొకటి కిట్టదు కదా!"
మా మహాలక్ష్మి అక్కయ్య దవడలు నొక్కుకుంది.

పోనీలే బాబూ ... ఇంక ఆ సిగ్గులేని వాళ్ళ కబుర్లు నాకు చెప్పకు. ఏ జాతకాలో పడలేదని నీ చేత్తో నువ్వే రాసి పడెయ్యి. నేను ముందే చెప్పలేదూ, నువ్వొడితేనే తప్ప ఇంతగా వివరాలు తెలియవని... ... నీకు శ్రమ ఇచ్చాను మరోలా అనుకోకు రామం. నీ ఉపకారం మరచి పోనులే!" నేను వెంటనే జాతకాలు పడలేదని ఈయనకి రాసేశాను.

వెయ్యి అబద్ధాలాడి ఒక్క పెళ్ళి చెయ్యమన్నారు. ఒక్క అబద్ధం ఆడి పెళ్ళి ఆపివెయ్యి అని ఎవరూ అనలేదు. కాని నేను చేసింది అదే. శోభారాణి కిక పెళ్ళికాదని ఎవరూ మధనపడ నక్కరలేదు. ఆమె మా పెద్దమ్మాయి లాంటిది. ఆ బాధ్యత నాది. మీ ఎరికిన ఆమెకు తగినవరుడు ఎవరైనా ఉన్నట్టు తోస్తే నాకు రాయడం మాత్రం మరచి పోకండి.

—(*)—